

Doc. MUDr. Jaroslavu Moserovou-Davidovou, DrSc. můžeme bez nadsázky nazvat „renesančním člověkem“. Řada lidí má její jméno spojeno s funkcí senátorky, pro jiné je známá jako „dvorní“ překladatelka Dicka Francise, pro většinu pacientů je doktorkou na plastické chirurgii. Sportovala, malovala, věnovala se keramice, znala jazyky a celý život překládala z angličtiny.

Za všestranné nadání vděčí Jaroslava Moserová svým rodičům. Velkým vzorem jí byla maminka Anna, která byla velmi vzdělaná a věděla mnoho o umění, hudbě i literatuře. Obě své dcery, Jaroslavu i starší Boženu, naučila vážit si umění. Učila je poslouchat hudbu, znát obrazy slavných malířů, vodila je na koncerty, naučila je znát jména rostlin česky i latinsky. Dívky přejímaly matčiny znalosti, záliby a tím i její vkus. Otec pocházel z Jičína z velice skromných poměrů. Jeho velkou vášní bylo lyžování, které miloval od mládí, a pro lyžařský sport také mnoho vykonal. Obě své dcery k lyžování vedl a očekával, že zdědí pro tento sport stejné nadšení, s jakým se mu věnoval on. Ačkoliv Jaroslava Moserová lyžovala dobře a ráda, nikdy se lyžování, na rozdíl od sestry, nevěnovala závodně.

Otec vystudoval právnickou fakultu v Praze, na studia si musel různě přivydělávat. Byl však velice schopný, brzy získal zodpovědné místo v Pražské železářské, později byl ředitelem Syndikátu Ostravsko-Karvinských dolů. V roce 1951 byl zatčen, příčinu svého ročního pobytu ve věznici na Ruzyni se ale nikdy nedozvěděl. Po svém propuštění nemohl najít práci, nakonec dostal místo ve vysočanské spalovně, kde ho zaměstnali navzdory „temné“ minulosti. Postupně se vypracoval na místo plánovacího referenta, které zastával až do odchodu do důchodu.

Jaroslava Moserová se narodila 17. ledna 1930 v Praze. Díky rodičům prožila velice hezké a spokojené dětství (alespoň do té doby, než začala válka a přišla mobilizace, nejistota a okupace). Obecnou školu navštěvovala na náměstí sv. Gotharda v Bubenči. Se studiem na střední škole to měla složitější – gymnázium, které navštěvovala, se během války několikrát stěhovalo. V roce 1947 Jaroslava získala stipendium American Field Service na roční středoškolské studium do Severní Karolíny v USA. V americké škole však příliš šťastná nebyla. Nedokázala nalézt společnou řeč se svými americkými spolužáky. Jevili se jí příliš nevzdělaní, neznali věci, které byly pro naše studenty úplnou samozřejmostí. Znalostí zeměpisu a dějin počínaje a anglickou gramatikou konče. I když to zpočátku měla velice těžké, neboť kvůli špatné znalosti jazyka se látku učila z paměti, přesto jí i další české studenty místní profesori považovali díky všeobecným znalostem za hvězdy. Během svého studia se také na vlastní kůži setkala s rasismem. Kvůli účasti na koncertě černošských spirituálů se s ní a dalšími studenty z Evropy dál již nikdo z „bílých“ Američanů nebavil. Takových situací zažila ještě několik a byla to pro ni neblahá zkušenost.

Během studijního pobytu se Jaroslava Moserová zúčastnila středoškolské výtvarné soutěže za stát Severní Karolína. Z devíti soutěžních oborů obeslala osm a vyhrála sedm prvních cen. Vítězství v soutěži mělo vliv na její další pobyt v USA. V roce 1948 odmaturovala a druhý rok svého pobytu strávila v New Yorku, kde navštěvovala výtvarnou školu Art Students League. K tomu si vyřídila pracovní povolení a mimo školu si přivydělávala v různých továrnách. Celou dobu pilně šetřila. V té době u nás došlo k únorovému převratu a Američané všem Čechům a Slovákům prodloužili stipendium o další rok. Byl to rok, ve kterém Moserová musela učinit životní rozhodnutí. Zůstat ve Spojených státech bez naděje na návrat domů, nebo se vrátit a žít pro změnu bez naděje na jasnou budoucnost. Jaroslava Moserová se rozhodla pro návrat do své vlasti. Ještě před tím však využila příležitost vidět co nejvíce a podnikla cestu kolem světa. V roce 1949 si koupila lodní lístek ze San Francisca do Bombaje, procestovala Indii a pokračovala přes Rudé moře a Suez do Egypta a do Benátek. Když na podzim roku 1949 přejížděla v mezinárodním rychlíku česko-rakouskou hranici v Dolním Dvořišti, byla jedinou cestující ve vlaku. Tento zážitek popsala slovy: *„Nikdo do Československa nejezdil, nikdo nejezdil z Československa. Všichni celníci a členové pohraniční stráže přišli do mého kupé, fascinovaně si prohlíželi exotická razítka v mém pase, taneční masku z Cejlonu, paraple z rybích blan z Filipín... Pak mi vzali pas a vlak popojel do stanice.“*

Po návratu domů se Jaroslava Moserová rozhodla pro studium medicíny. Lákalo ji jít ve šlépějích sestry Boženy, která už studovala medicínu druhým rokem. Od samého začátku studia si však přála stát se plastickým chirurgem, aby výtvarné nadání, které měla, tak úplně nepromarnila. Padesátá léta však přinesla mnoho rodinných problémů. Po otcově zatčení se rodina ocitla zcela bez prostředků. Nakonec se ale Jaroslavě Moserové po velkých komplikacích podařilo Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy vystudovat. Po absolvování univerzity (v únoru 1955) nastoupila na vlastní žádost na chirurgii v nemocnici v Duchcově, kde pracovala pět let. Tam se setkala s horníky, poznala jejich těžkou práci a mnohdy vyrážela za pacienty přímo do terénu. Vyučila se v obecné chirurgii a složila atestaci. Celou dobu trpělivě čekala, až se uvolní místo na plastické chirurgii.

Po pěti letech se dočkala a nastoupila na oddělení popálenin Kliniky plastické chirurgie v Legerově ulici v Praze. Nejprve pracovala jako sekundární lékař, později jako vedoucí výzkumné skupiny, jejíž práce týkající se léčby popálenin získala mezinárodní uznání. Popáleniny Jaroslavu Moserovou tak zaujaly a připadaly jí tak závažné, že jim zůstala věrná až do konce lékařské kariéry. V začátcích svého působení na oddělení popálenin dostala příležitost ilustrovat životní dílo akademika profesora Františka Buriana *Atlas plastické chirurgie*. Práce na atlase trvala skoro čtyři roky. Průtahy ze strany nakladatelství, které vydání knihy provázely, nebraly konce a profesor Burian se vydání svého díla nedožil.

Ačkoli byla Jaroslava Moserová ženou mnoha oborů a profesí, medicína pro ni byla téměř celý život hlavním povoláním. Patřila sice mezi ty, které zajímaly více humanitní vědy, ale raději zvolila

směr, do jehož studia tehdejší ideologie a nesvoboda nemohly tolik zasáhnout. Jaroslava Moserová léta zkoumala místní léčbu popálenin na prasatech. Její tým zavedl metodu, podle níž se dala, alespoň dočasně, transplantovat místo spálené lidské kůže kůže prasečí. Tyto výzkumy nepochybně zmírnily trápení mnoha lidí a mnoha lidem pomohly přežít. Na počátku šedesátých let byla Moserová pozvána na roční postgraduální stipendium do Texasu do Galvestonu, kde se v té době začalo budovat nové popáleninové centrum. Po návratu z Texasu byla z popálenin přeřazena proti své vůli k výzkumné práci, což chápala jako křivdu. S odstupem času toho ale přestala litovat. Když po listopadové revoluci v roce 1989 odcházela do politiky, bylo pro ni jednodušší opustit vědeckou práci, než opouštět své pacienty a operační sály.

Z četných odborných lékařských prací MUDr. Moserové je možno jmenovat např. publikaci *Kožní ztráty a jejich krytí* (1980), ve které zpracovává některé nové poznatky z chirurgické léčby kožních defektů. Upozorňuje na problémy experimentálního sledování, uvádí druhy kožních defektů, seznamuje s experimentálním sledováním hojení, odstraňováním nekrotických tkání při ztrátových poraněních kůže a s možností kožních defektů.

Jaroslava Moserová patřila k lidem, kteří byli po listopadu 1989 ochotni dělat politiku jen pro přesvědčení, že slouží dobré věci, a přitom se ze dne na den a bez jisté budoucnosti vzdávali práce v oblasti, v níž působili dřív. V revolučních týdnech pracovala Moserová i jako šofér, vozila věci stávkujícím studentům. Byla „k ruce“ všude tam, kde bylo potřeba. Počátkem 90. let se stala poslankyní, a pak na několik měsíců i místopředsedkyní České národní rady. V roce 1991 jí byla nabídnuta práce velvyslankyně v Austrálii, napoprvé tuto nabídku odmítla. Protože však v diplomatických službách byl tehdy nedostatek lidí znalých jazyků a s potřebnými zkušenostmi, napodruhé již Jaroslava Moserová nabídku přijala. V letech 1991-1993 působila jako velvyslankyně v Austrálii a na Novém Zélandě. Bylo to v nesmírně složitém čase, kdy zastupovala společný stát a zároveň připravovala půdu pro jeho dva nástupce. Nejobtížnější bylo období po volbách v roce 1992, kdy již bylo jasné, že se k rozdělení federace schyluje, ale zároveň se ještě musela připouštět možnost, že se tak nestane. Z československého velvyslanectví se tak úderem půlnoci na přelomu let 1992-1993 stalo podle dohody velvyslanectví slovenské, kde Češi byli na čas v pronájmu. Po návratu z Austrálie pracovala na Ministerstvu zahraničí jako vedoucí tajemnice České komise pro UNESCO.

Náročná lékařská práce si postupem doby vyžádala nutnost odreagování. Jaroslava Moserová si našla ten nejlepší možný způsob – dala se do překládání románů Dicka Francise. Večerní i noční překladatelská činnost pro ni představovala odpočinek od vyčerpávajícího povolání. První knihu s názvem *Poslední šance* přeložila Moserová v roce 1972 pro Sportovní a turistické nakladatelství v Praze a postupně přeložila všechny knihy Dicka Francise. Čtenáři těchto detektivek oceňují nejen kvalitní překlad, ale i správnou odbornou terminologii. V počátcích své překladatelské práce se musela Jaroslava Moserová radit se svými přáteli veterináři a koňáři. K nejdůležitějším poradcům patřil známý

jezdecký a dostihový novinář Přemysl Neumann, veterinář MVDr. Oldřich Bečka a několikanásobný dostihový vítěz Václav Chaloupka. S Dickem Francisem se Moserová poprvé setkala na Velké pardubické v roce 1973 a po několika dalších setkáních se zrodilo vzájemné přátelství. Dick Francis později ještě několikrát navštívil naši zemi spolu se svou ženou Mary a na oplátku Dr. Moserová s manželem Milanem Davidem přijali pozvání do domu Francisových v anglickém Didcotu. Jaroslava Moserová je uznávanou překladatelkou z angličtiny. Vedle Dicka Francise přeložila i některé další anglicky píšící autory, např. Jamese Hadleyho Chase. V roce 1998 získala Státní cenu za překladatelské dílo.

Z beletristické tvorby Jaroslavy Moserové zaujme kniha *Historiky. Na koho se nezapomíná* (2003), ve které vzpomíná na rodiče, blízké příbuzné, pány profesory, pacienty z oddělení popálenin, mezi nimiž nechyběl ani umírající Jan Palach. Na kamarády (Bohdana Kopeckého, Josefa Jíru, Janu Brejchovou, Evalda Šorma, Terezu Brodskou i Miloše Formana) a samozřejmě také na svého oblíbeného spisovatele Dicka Francise. Zvláštní místo v jejích vzpomínkách zaujímá období, kdy pracovala v duchcovské nemocnici. V Duchcově si našla množství přátel, naučila se vážit si havířů, zažila tam i šílené období rozpadu historického města ustupujícího těžbě.

Dr. Moserová pracovala také pro rozhlas. Napsala několik fejetonů a dvě dramata: *Takový milý chlapec* a *Dopis do Wollongongu*. Je autorkou scénáře k filmu Evalda Šorma *Vlastně se nic nestalo* (1989) a autorkou námětu a spoluautorkou scénáře k filmu *Dvojrole* (1999) režiséra Jaromila Jireše. Ilustrovala několik knih pro děti, mimo jiné *České rodinné pohádky* (2002) a knihu Slávky Poberové *Žirafka* (1985).

Jaroslava Moserová zemřela 23. března 2006 po těžké nemoci. Je nemnoho žen, které dosáhly tolika významných postů jako ona a přitom si zachovaly vstřícné vystupování a souvztažnost s denní realitou. Bylo to proto, že na její cestě vzhůru se podílelo vlastní vzdělání, odhodlanost a píle, stihla toho tolik, co by jiným stačilo naplnit minimálně dva životy. Životním krédem Jaroslavy Moserové bylo: „*Nikdy nelhat a dělat svou práci co nejlépe. Kdyby se pro mě čas zastavil zítra, nemohla bych si na život a na osud stěžovat.*“